Trafikutskottets betänkande 1984/85:5

om boende- och nyttoparkering på gatumark (prop. 1984/85:14)

Sammanfattning

År 1979 genomfördes sådana ändringar i lagen (1957:259) om rätt för kommun att uttaga avgift för vissa upplåtelser å allmän plats m. m., KAL, att försöksverksamhet med boendeparkering och nyttoparkering på gatumark blev möjlig.

Försöksverksamhet med boendeparkering och nyttoparkering kom därefter till stånd i ett antal kommuner och har numera utvärderats.

I propositionen föreslås ändringar i KAL och i lagen (1978:234) om trafiknämnd i syfte att ge kommunerna möjlighet att i framtiden ordna boendeparkering och nyttoparkering på gatumark. Med boendeparkering menas att de som bor i ett område får rätt att parkera på gatumark på mer förmånliga villkor än andra. Med nyttoparkering menas att näringsidkare och andra med särskilda behov av att tillfälligt parkera får generella dispenser från vissa parkeringsbestämmelser. Det beslutande organet skall vara den kommunala trafiknämnden. Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 1985.

I en motion (m) föreslås avslag på ett förslag i propositionen om att regeringen skall få ett bemyndigande att föreskriva inskränkningar i den annars gällande rätten att överklaga en trafiknämnds beslut. Inskränkningarna i fullföljdsrätten avses enligt propositionen gälla ärenden om behörighet att nyttja ett boendeparkeringssystem eller om nyttoparkeringsdispenser.

Utskottet föreslår att de i propositionen föreslagna lagändringarna antas och att motionen avslås.

Mot utskottets beslut beträffande inskränkningar i fullföljdsrätten reserverar sig m- och c-ledamöterna samt fp-ledamoten.

Propositionen

I proposition 1984/85:14 om boende- och nyttoparkering på gatumark föreslår regeringen (kommunikationsdepartementet) riksdagen att anta inom kommunikationsdepartementet upprättade förslag till

1. lag om ändring i lagen (1957:259) om rätt för kommun att uttaga avgift för vissa upplåtelser å allmän plats, m. m.,
2. lag om ändring i lagen (1978:234) om trafiknämnd.

De i propositionen framlagda lagförslagen har tagits in som *bilaga* till detta betänkande.

Motionen

I motion 1984/85:56 av Rolf Clarkson m. fl. (m) yrkas att riksdagen avslår ett förslag i propositionen om att regeringen i ett fjärde stycke i 4 § lagen om trafiknämnd skall få ett bemyndigande att föreskriva om inskränkningar i rätten att överklaga beslut enligt lagen.

Bakgrund

Enligt vägtrafikkungörelsen (1972:603), VTK, gäller – med vissa undantag som är betingade av trafiksäkerhetsskäl – att parkering på gator och vägar är oreglerad, dvs. parkering är tillåten utan några begränsningar. Genom 147 § andra stycket VTK ges möjlighet att genom lokala trafikföreskrifter reglera parkeringen. Enligt 148 § VTK är det i princip kommunerna som har att meddela sådana föreskrifter. Föreskrifterna kan t. ex. innebära tidsbegränsning av parkeringen, parkeringsförbud eller förbud att stanna i andra fall än där sådana förbud råder enligt VTK. Kommunerna äger också enligt 159 § VTK besluta om undantag från lokala trafikföreskrifter som kommunerna har meddelat.

Beslut om lokala trafikföreskrifter och om undantag från sådana fattas enligt 1 § lagen om trafiknämnd inom kommunerna av en trafiknämnd.

Enligt bestämmelser i lagen (1957:259) om rätt för kommun att uttaga avgift för vissa upplåtelser å allmän plats, m. m., KAL, äger kommun ta ut avgift för parkering på gata, torg eller annan allmän plats. Grunderna för avgiftsuttag vid parkeringsupplåtelse beslutas enligt 2 § KAL av kommunfullmäktige.

År 1979 gjordes ändringar i 5 § KAL i syfte att – när det gäller parkeringsavgifter – öppna möjlighet till försöksverksamhet med boendeparkering och nyttoparkering (prop. 1979/80:34, TU 1979/80:6, rskr 1979/80:78). Bakgrund härtill var dels att riksdagen (prop. 1978/79:99, TU 1978/79:18, rskr 1978/79:419) hade förordat att de större tätorterna skulle ges möjlighet att bedriva försöksverksamhet med boendeparkering på gatumark, dels en promemoria Gatumarksparkering för boende, som den år 1978 tillkallade tomtparkeringsutredningen hade avgivit.

Försöksverksamhet med boendeparkering och nyttoparkering kom därefter till stånd i ett antal kommuner – bl. a. i Stockholms kommun – och har sedan utvärderats.

Försöksverksamheten med boendeparkering har inneburit särskilda förmåner – såsom beträffande parkeringsutrymme, tidsbegränsning och avgifter – vid parkering på gatumark inom ett område för dem som bor inom området.

Försöksverksamheten med nyttoparkering har varit baserad på parkeringstillstånd med vissa villkor. Tillståndet har gett tillståndshavaren dispens

från parkeringsförbud (dock ej i en av försökskommunerna) och från avgiftsplikt. För tillståndet – nyttokortet – har man tagit ut en engångsavgift per år.

I betänkande (Ds K 1984:1) Boendeparkering på gatumark, vilket tomtparkeringsutredningen avgav i januari i år, har utredningen lämnat förslag till en mera permanent reglering av möjligheterna att införa boendeparkering.

I januari i år redovisade vidare trafiksäkerhetsverket (TSV) i en rapport en på uppdrag av regeringen gjord utvärdering av försöksverksamheten med nyttoparkering. TSV har ansett att systemet med nyttoparkering kan permanentas.

I propositionen lämnas en redovisning för boendeutredningens betänkande och TSV:s rapport samt för remissyttranden över betänkandet och rapporten. Betänkandet, rapporten och remissyttrandena utgör grundvalar för förslag i propositionen.

Utskottet

I propositionen föreslås att kommunerna skall få möjlighet att ordna boendeparkering och nyttoparkering på gatumark. Med boendeparkering menas i propositionen att de som bor i ett område skall få rätt att parkera på gatumark inom området på mer förmånliga villkor än andra och med nyttoparkering menas att näringsidkare och andra med särskilda behov av att tillfälligt parkera skall få generella dispenser från vissa parkeringsbestämmelser.

Förslaget beträffande boendeparkering motiveras i korthet med att bilägare som bor centralt i en större tätort genom bl. a. tidsbegränsningar av gatumarksparkering tvingas till onödiga bilförflyttningar, vilka medför olägenheter för den allmänna trafikmiljön m. m.

Förslaget beträffande nyttoparkering motiveras i korthet med att det är nödvändigt för vissa verksamheter i samhället att det finns rimlig tillgång på parkeringsmöjligheter.

När det gäller utformningen av boendeparkering och nyttoparkering bör kommunerna enligt propositionen ha frihet vid bedömningen av frågor om tidsbegränsningar, avgiftssättning, platsreservationer, rätt att parkera där det annars råder parkeringsförbud och liknande frågor inom gränserna för de allmänna ramar som finns i VTK, byggnadslagstiftningen och KAL. Det anses i propositionen inte nödvändigt att centralt ge närmare föreskrifter för hur boende- och nyttoparkering skall utformas.

Förslagen i propositionen att kommunerna skall få införa och själva bestämma om boendeparkering och nyttoparkering på gatumark föranleder inte någon erinran från utskottets sida.

För att kommunerna skall kunna ordna boende- och/eller nyttoparkering på gatumark fordras ändringar i KAL, lagen om trafiknämnd samt VTK. I propositionen föreslås därför vissa ändringar i KAL och i trafiknämndslagen,

vilka ändringar utskottet behandlar i det följande. Vissa redaktionella ändringar i dessa lagar föreslås också i propositionen. Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 1985.

Riksdagens medverkan krävs inte för ändringar i VTK. Information lämnas emellertid i propositionen om vissa avsedda ändringar i VTK.

Förslaget till lag om ändring i lagen (1957:259) om rätt för kommun att uttaga avgift för vissa upplåtelser å allmän plats, m. m., KAL

I propositionen föreslås ändring av 2 § KAL av innebörd att kommunerna får rätt att ta ut avgifter också för parkering som sker på andra platser än där allmän parkering är tillåten och för längre tids parkering. Parkeringsavgifter skall få tas ut efter särskilda grunder för att underlätta boende- och nyttoparkering. Vid boende- och nyttoparkering skall avgifter få tas ut också som engångsbelopp för en viss period. Parkeringsavgifterna skall, i överensstämmelse med vad som hittills gällt, vara motiverade av ett behov av att reglera trafiken.

5 § KAL föreslås upphöra. Som nämnts ovan ändrades paragrafen år 1979 för att möjliggöra försöksverksamhet med boendeparkering och nyttoparkering.

Bland övergångsbestämmelserna föreslås en bestämmelse om att beslut om försöksverksamhet som meddelats enligt 5 § KAL skall upphöra att gälla den 1 januari 1986.

Förslaget till lag om ändring i KAL föranleder inte någon erinran från utskottets sida. Utskottet föreslår att riksdagen antar lagförslaget.

Vissa avsedda ändringar i vägtrafikkungörelsen (1972:603), VTK, samt förslaget till lag om ändring i lagen (1978:234) om trafiknämnd

Föredragande departementschefen anser att goda skäl talar för att kommunerna genom bestämmelser i VTK skall lämnas frihet att välja mellan att införa lokala trafikföreskrifter om de närmare parkeringsvillkoren och att bevilja undantag från lokala trafikföreskrifter, när det gäller att praktiskt utforma boende- och nyttoparkering.

Beslut om lokala trafikföreskrifter och om undantag från sådana föreskrifter fattas som nämnts ovan inom kommunerna av en trafiknämnd enligt bestämmelserna i 1 § trafiknämndslagen. I propositionen föreslås ändring i denna paragraf som innebär att en uttrycklig bestämmelse tas in i paragrafen om att det är trafiknämnden som skall fatta beslut om parkeringstillstånd på grund av lokala trafikföreskrifter.

I fråga om *klagan över beslut av kommunal trafiknämnd* om lokal trafikföreskrift och om undantag från sådan föreskrift gäller enligt 4 § första stycket trafiknämndslagen att sådant beslut får överklagas hos länsstyrelsen

genom besvär. Länsstyrelsens beslut får enligt andra stycket i paragrafen överklagas hos regeringen genom besvär. I tredje stycket i paragrafen har vidare vägverket, TSV och polismyndighet givits rätt att överklaga trafiknämnds eller länsstyrelses beslut.

Föredragande departementschefen anser att beslut i ärenden om behörighet att nyttja ett boendeparkeringssystem eller om nyttoparkeringsdispenser inte skall få överklagas och förutsätter att bestämmelser skall tas in i VTK om vilka typer av beslut som inte skall få överklagas. För att emellertid regeringen skall få meddela sådana bestämmelser i VTK krävs ett bemyndigande av riksdagen. I propositionen föreslås därför att i ett nytt fjärde stycke i 4 § trafiknämndslagen tas in ett bemyndigande för regeringen att föreskriva om inskränkningar i rätten att överklaga beslut enligt 1 § trafiknämndslagen.

I motion 1984/85:56 (m) föreslås att regeringen inte skall få det begärda bemyndigandet och att 4 § trafiknämndslagen således inte skall tillföras det föreslagna fjärde stycket. Bl. a. allmänna rättssäkerhetsskäl samt angelägenheten att förhindra misstankar om att trafiknämnd skulle fatta dåligt underbyggda beslut talar enligt motionärerna för att möjligheten att överklaga trafiknämnds beslut bibehålls.

I motiveringen för propositionsförslaget om att inskränkningar skall få göras i den annars gällande rätten att överklaga trafiknämnds beslut framhålls att kommunerna enligt förslagen i propositionen lämnas en stor frihet att – med utgångspunkt i de lokala förhållandena – själva bestämma hur boende- och nyttoparkeringssystemen skall vara uppbyggda. Det är därför enligt propositionen inte lämpligt att statliga myndigheter skall överpröva dessa principer. Utskottet är av samma mening och anser således att möjlighet att överklaga trafiknämnds beslut i behörighets- och dispensärenden inte bör finnas.

Utskottet tillstyrker därför att regeringen får det i propositionen begärda bemyndigandet. 4 § trafiknämndslagen bör därför erhålla den lydelse som föreslås i propositionen. Härav följer att motion 1984/85:56 (m) avstyrks.

Förslaget till lag om ändring i lagen om trafiknämnd i övrigt har inte föranlett någon erinran från utskottets sida. Utskottet tillstyrker att riksdagen antar lagförslaget.

Hemställan

Utskottet hemställer

1. att riksdagen antar det i propositionen framlagda förslaget till lag om ändring i lagen (1957:259) om rätt för kommun att uttaga avgift för vissa upplåtelser å allmän plats, m. m.,
2. beträffande *inskränkningar i viss fullföljdsrätt*
   att riksdagen med bifall till propositionen och med avslag på motion 1984/85:56 (m) godkänner vad utskottet härom anfört.

3. att riksdagen antar det i propositionen framlagda förslaget till lag om ändring i lagen (1978:234) om trafiknämnd.

Stockholm den 13 november 1984

På trafikutskottets vägnar
KURT HUGOSSON

Närvarande: Kurt Hugosson (s), Rolf Clarkson (m), Birger Rosqvist (s), Rune Torwald (c), Olle Östrand (s), Rune Johansson (s), Per Stenmarck (m), Gösta Andersson (c), Margit Sandéhn (s), Sten-Ove Sundström (s), Görel Bohlin (m), Olle Grahn (fp), Sven Henricsson (vpk), Göran Riegnell (m) och Ingrid Andersson (s).

Reservationer

1. Inskränkningar i viss fullföljdsrätt (mom. 2)

Rolf Clarkson (m), Rune Torwald (c), Per Stenmarck (m), Gösta Andersson (c), Görel Bohlin (m), Olle Grahn (fp) och Göran Riegnell (m) anser

dels att det avsnitt i utskottets yttrande på s. 5 som börjar med "I motiveringen" och slutar med "motion 1984/85:56 (m) avstyrks" bort ersättas med text av följande lydelse:

I överensstämmelse med den mening som tomtparkeringsutredningen gett uttryck för i betänkandet Boendeparkering på gatumark och bl. a. länsstyrelsen i Stockholms län i yttrande över TSV:s rapport om utvärderingen av försöksverksamheten med nyttoparkering bör beslut av trafiknämnd om boendeparkering resp. nyttoparkering kunna överklagas i samma ordning som gäller för övriga beslut av trafiknämnd.

Såsom föreslås i motion 1984/85:56 (m) bör därför 4 § trafiknämndslagen inte tillföras det i propositionen föreslagna fjärde stycket. Den i propositionen föreslagna lydelsen av 4 § i övrigt föranleder inte någon erinran från utskottets sida.

dels att utskottets hemställan under 2 bort ha följande lydelse:

2. beträffande *inskränkningar i viss fullföljdsrätt*
att riksdagen med anledning av propositionen och med bifall till motion 1984/85:56 (m) godkänner vad utskottet härom anfört,

2. Förslaget till lag om ändring i lagen (1978:234) om trafiknämnd (mom. 3)

Rolf Clarkson (m), Rune Torwald (c), Per Stenmarck (m), Gösta Andersson (c), Görel Bohlin (m), Olle Grahn (fp) och Göran Riegnell (m) anser – under förutsättning av bifall till reservation nr 1 –

dels att det stycke på s. 5 som börjar med "Förslaget till" och slutar med "antar lagförslaget" bort ersättas med text av följande lydelse:

Förslaget till lag om ändring i lagen om trafiknämnd i övrigt har inte föranlett någon erinran från utskottets sida. Utskottet tillstyrker att riksdagen antar lagförslaget med den ändring i 4 § som förordats i reservation nr 1.

dels att utskottets hemställan under 3 bort ha följande lydelse:

3. att riksdagen antar det i propositionen framlagda förslaget till lag om ändring i lagen (1978:234) om trafiknämnd med den ändringen att 4 § erhåller följande såsom *Utskottets förslag* betecknade lydelse:

Regeringens förslag	*Utskottets förslag*

4 §. En trafiknämnds beslut enligt 1 § får överklagas hos länsstyrelsen genom besvär.

Länsstyrelsens beslut får överklagas hos regeringen genom besvär.

Vägverket, trafiksäkerhetsverket och polismyndigheterna får överklaga trafiknämndens eller länsstyrelsens beslut enligt 1 §.

Regeringen får föreskriva om inskränkningar i rätten att överklaga beslut enligt 1 §.

Bilaga

Propositionens förslag

1 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1957: 259) om rätt för kommun att uttaga avgift för vissa upplåtelser å allmän plats, m. m.

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1957: 259) om rätt för kommun att uttaga avgift för vissa upplåtelser å allmän plats, m. m.[1]

dels att 5 § skall upphöra att gälla,

dels att 2 § skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
2 §[2]	
För rätt att under begränsad tid begagna av kommun för allmän parkering upplåten plats å gata, torg eller annan allmän plats må kommunen, där så finnes påkallat för trafikens ordnande, uttaga avgift med det belopp, som erfordras för att tillgodose sagda ändamål. Grunder för beräkning av sådan avgift beslutas av kommunfullmäktige. Därvid *får föreskrivas att rörelsehindrad skall vara befriad från skyldighet att erlägga avgift.*	*I den omfattning som behövs för att ordna trafiken får en kommun ta ut avgift för rätten att parkera på sådana allmänna platser som kommunen har upplåtit för parkering.* *Grunderna* för beräkning av sådan avgift beslutas av kommunfullmäktige. Därvid *gäller följande. För att underlätta för näringsidkare och andra med särskilda behov av att parkera i sitt arbete eller för dem som bor i ett visst område att parkera inom området får avgifter tas ut efter särskilda grunder av dem som beslutet gäller. Avgiften får i sådana fall fastställas till ett engångsbelopp för en viss period. Rörelsehindrade får befrias från avgiftsskyldighet.*
För upplåtelse på allmän plats av *särskild uppställningsplats* för fordon, som *brukas* i yrkesmässig trafik för personbefordran, *må* kommunen *uttaga* avgift med belopp, som *erfordras* för att täcka kommunens kostnader *med anledning av* upplåtelsen.	För upplåtelse på allmän plats av *särskilda uppställningsplatser* för fordon, som *används* i yrkesmässig trafik för personbefordran, *får* kommunen *ta ut* avgift med *det* belopp som *behövs* för att täcka kommunens kostnader *för* upplåtelsen.
5 §[3]	
De kommuner som regeringen bestämmer får bedriva försöksverksamhet som innebär avvikelse från föreskrifterna i 2 § första stycket. Sådana medgivanden får också innefatta rätt att ta ut avgifter efter	

[1] Lagen omtryckt 1972: 102.
[2] Senaste lydelse 1978: 236.
[3] Senaste lydelse 1979: 1084.

Nuvarande lydelse *Föreslagen lydelse*

olika grunder för skilda kategorier av trafikanter. Regeringen bestämmer de närmare villkoren för försöksverksamheten.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1985. Beslut om försöksverksamhet som meddelats enligt den upphävda paragrafen upphör att gälla den 1 januari 1986.

2 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1978: 234) om trafiknämnd

Härigenom föreskrivs att 1 och 4 §§ lagen (1978: 234) om trafiknämnd skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse *Föreslagen lydelse*

1 §

I den utsträckning som regeringen med stöd av 2 § lagen (1975: 88) med bemyndigande att meddela föreskrifter om trafik, transporter och kommunikationer har överlåtit åt kommun att meddela föreskrifter som avses i 1 § första stycket 8 nämnda lag, skall denna uppgift inom kommunen handhavas av en trafiknämnd.

I den omfattning som regeringen har bemyndigat *kommun* att pröva frågor om undantag från *föreskrift som avses i* första stycket skall även denna uppgift *handhavas* av trafiknämnden.

I den omfattning som regeringen har bemyndigat *kommuner* att pröva frågor om undantag från *föreskrifter enligt* första stycket *eller om parkeringstillstånd på grund av sådana föreskrifter* skall även denna uppgift *handhas* av trafiknämnden.

4 §

Talan mot trafiknämnds beslut *i fråga som avses i* 1 § *förs* hos länsstyrelsen genom besvär.

Talan mot länsstyrelsens beslut *förs* hos regeringen genom besvär.

Statens vägverk, statens trafiksäkerhetsverk och *polismyndighet* får *föra talan mot trafiknämnds* eller *länsstyrelses* beslut *i fråga som avses i* 1 §.

En trafiknämnds beslut *enligt* 1 § *får överklagas* hos länsstyrelsen genom besvär.

Länsstyrelsens beslut *får överklagas* hos regeringen genom besvär.

Vägverket, trafiksäkerhetsverket och *polismyndigheterna* får *överklaga trafiknämndens* eller *länsstyrelsens* beslut *enligt* 1 §.

Regeringen får föreskriva om inskränkningar i rätten att överklaga beslut enligt 1 §.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1985.